

Список бібліографічних посилань

1. Метакогнитивные основы конфликтной компетентности/под науч. ред. проф. М. М. Кашапова. Ярославль: ЯрГУ, 2012. 428 с.
2. Hacker D. J. Metacognition: Definitions and empirical foundations // D. J. Hacker, J. Dunlosky and A. C. Graesser (eds.). Metacognition in Educational Theory and Practice. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1998. Chapter 1.
3. Халин С. М. Познание и метапознание: проблемы типологического единства. Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 1998. 244 с.
4. Кашапов М. М. О надситуативной проблемности как детерминанте творческого развития личности профессионала. *Психология и школа*. 2008. № 3. С. 68–76.
5. Кузнецова А. С. Психологическая саморегуляция функционального состояния человека: ресурсы профессионального развития // Психология психических состояний/под ред. О. А. Прохорова. Казань: Центр инновац. технологий, 2004. С. 329–358.

Отримано 03.03.2017

УДК 37.017.4:378.09

Андрій Олександрович КУЧЕРЯВИЙ,

*головний науковий співробітник науково-дослідного управління
проблем розвитку військової освіти та науки центру
воєнно-стратегічних досліджень Національного університету
оборони України імені Івана Черняховського (м. Київ),
доктор педагогічних наук, доцент*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА

Розглянуто особливості та можливості формування особистості майбутнього офіцера засобами дистанційного навчання. Зокрема, зосереджено увагу на формуванні самостійності курсанта чи слухача шляхом набуття ним здатності до самостійного прийняття рішень, самостійного планування тощо. Йдеться про розвиток психічних процесів особистості, формування навчальних умінь майбутніх фахівців, їхніх умінь та якостей щодо самоуправління та ін.

Розбудова української держави характеризується, зокрема, ґрунтовними реформами силових структур, у тому числі, правоохоронних органів та сектору безпеки і оборони країни. Змінам підлягають організаційна структура відомств, функції окремих підрозділів і, як наслідок, системи підготовки фахівців. Зауважимо, що, враховуючи стале концептуальне призначення силових відомств, загальні цільові орієнтири процесу підготовки майбутніх офіцерів поліції, армії, митниці й інших служб та відомств в широкому сенсі залишаються незмінними, корегуванню підлягають ті їхні професійні

уміння та здібності, які зумовлюються змінними умовами роботи через науково-технічний прогрес, зовнішню та внутрішню політику держави, економічну ситуацію в країні тощо. Отже, певні риси особистості офіцера за будь-якого вектору політичного розвитку держави та стану її економіки залишаються актуальними. При чому низка таких рис є властивою для офіцерів будь-яких відомств, адже всі вони – державні службовці, суб'єкти, які відповідають за особистий склад, фахівці високого гатунку не лише в своїй галузі, а й у суміжних, професіонали, які дбають про свій розвиток. Тому є необхідність говорити про спільні підходи до становлення особистості офіцера взагалі. Розглянемо певні особливості та можливості її формування засобами дистанційного навчання, яке вже стало невід'ємною частиною навчального процесу у вищій школі.

Дистанційне навчання характеризується великим обсягом самостійної роботи курсанта (слухача), що створює певні перспективи для розвитку його особистості. Зауважимо, що така якість як самостійність є однією з важливих рис особистості офіцера. На нашу думку, ця якість є інтегрованою, а її складниками є, зокрема, здатність до самостійного прийняття рішень, самостійного планування, самостійного виконання, самостійного оцінювання тощо. Засобами дистанційного навчання здатність до самостійного прийняття рішень може формуватися в ситуаціях вибору траєкторії вивчення дистанційного курсу або, якщо він доповнює основний аудиторний курс, при самостійному визначенні чергування форм аудиторної та позааудиторної роботи, коли вони доповнюють одна одну. Також самостійність до прийняття рішень проявляється при визначенні цілей дистанційного навчання, прийнятті самозобов'язань щодо строків виконання завдань та обсягів щоденної навчальної діяльності, визначенні пріоритетів у розподілі навчального навантаження тощо.

Самостійне планування в процесі дистанційного навчання є обов'язковою умовою успішного вивчення навчальних курсів. Майбутній офіцер визначає етапи засвоєння дистанційного курсу, строки звітування щодо проміжних і кінцевих результатів навчання, щоденні завдання та ін. Тобто він набуває досвіду довго-, середньо- та короткотривалого планування, що знадобиться йому в ході служби.

Відіграватиме позитивну роль у професійній діяльності офіцера і той досвід самостійного виконання завдань дистанційного навчання, якого набуває сьогоdnішній курсант чи слухач при пошуку інформації, її узагальненні класифікації тощо. Безперечно користь мають ті завдання, які спрямовані на застосування його уваги і уяви та вимагають запам'ятовування. Адже в такий спосіб буде забезпечено розвиток психічних процесів, зорієнтованих, у разі відповідного добору

навчальних завдань, на забезпечення здатності курсанта чи слухача виконувати практичні завдання, пов'язані зі службовою діяльністю. Відмітимо, що виключні можливості щодо розвитку психічних процесів майбутнього офіцера дистанційне навчання має, якщо розглядати процеси мислення. Адже на відміну від аудиторної роботи, яка має часові обмеження, в процесі дистанційного навчання можливо запропонувати майбутньому офіцеру будь-яку кількість навчальних завдань різних типів та різного рівня складності, зорієнтованих на виконання окремих розумових операцій.

Значущими для сучасного офіцера є якості, що необхідні для неперервного професійного розвитку протягом усієї кар'єри. Саме засобами дистанційного навчання в курсанта та слухача формуються уміння та якості, які визначають їхню здатність до самоосвіти. Зокрема, необхідно відзначити аспект самоуправління власною навчальною діяльністю. У його площині констатуємо, по-перше, що дистанційне навчання через свої широкі можливості створює умови для задоволення навчальних потреб суб'єкта навчання, а, отже, виконує мотиваційну функцію. По-друге, в системі дистанційного навчання майбутній офіцер набуває здатності до самоорганізації самостійної навчальної діяльності. Це означає набуття ним відповідних умінь, а також таких якостей як самодисциплінованість, відповідальність перед собою, пунктуальність та ін. По-третє, дистанційне навчання дозволяє удосконалити курсанту чи слухачу низку навчальних умінь. Йдеться про опрацювання текстів, відео- та аудіоматеріалів, виконання творчих робіт, роботу з електронними ресурсами тощо. По-четверте, дистанційне навчання містить можливості для самостійного діагностування його суб'єктом стану сформованості тих чи інших професійних компетентностей, що дозволяє реалізувати контрольну функцію та визначати актуальні цілі фахового розвитку близької та далекої перспективи.

Відзначимо, що саме дистанційне навчання має стати найбільш затребуваною формою самоосвітньої діяльності офіцерів усіх відомств, адже умови роботи кожного з них вимагають постійної присутності за місцем несення служби і, крім випадків короткотривалого централізованого навчання на курсах підвищення кваліфікації, вони майже не мають можливості відвідування бібліотек чи навчальних семінарів поза межами власного підрозділу. Крім того, вважаємо, що згодом і курси підвищення кваліфікації офіцерів частково проводитимуться у дистанційній формі, адже це значно заощаджуватиме кошти на їх проведення. Тому виключно важливою є підготовка майбутніх офіцерів саме з використанням технологій дистанційного навчання задля набуття ними умінь, особистісних якостей та досвіду їх використання, адже дистанційне навчання є особливим навчальним середовищем, яке характеризується своєрідними навчальними умовами.

Таким чином, запровадження дистанційної освіти в процесі підготовки майбутніх офіцерів забезпечує різнобічні можливості щодо формування їх особистості, а також їхню готовність до роботи з дистанційними курсами в майбутньому.

Отримано 23.02.2017

УДК 351.74

Микола Миколайович САППА,

професор кафедри соціології та психології

факультету № 6 (права та масових комунікацій)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

доктор соціологічних і кандидат фізико-математичних наук, професор;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2242-1004>

ДО ПИТАННЯ ПРО СОЦІАЛЬНУ ТРИВОЖНІСТЬ КУРСАНТІВ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розглянута соціальна тривожність курсантів відомчого навчального закладу. Проаналізований її зв'язок із специфікою освітнього середовища навчального закладу, і зосереджена увага на адміністративно-командному стилі взаємин, що панує у таких закладах.

Одним із найважливіших завдань менеджменту організації є створення в ній корпоративних відносин, що сприяють ефективній діяльності організації – ділового і безконфліктного психологічного клімату. Під психологічним кліматом трудового колективу зазвичай розуміють соціально обумовлену, відносно стійку систему відносин його членів до колективу як до цілого. Соціально-психологічний клімат завжди будується на міжособистісних відносинах, тому є показником їх стану. Важливо, зрозуміло, і емоційне забарвлення стійких соціально-психологічних відносин, що склалися. Все вищенаведене актуально і для вищих навчальних закладів.

У зв'язку з цим становить інтерес робота В. Л. Цветкова та співавторів, в якій на підставі емпіричного дослідження розглянуті проблеми соціальної тривожності як фактора емоційної нестабільності в процесі навчання курсантів. Було експериментально і переконливо показано, що соціальна тривожність є невід'ємною частиною освітнього процесу. І тому, як вважають автори, тривожність не може розглядатися однозначно як негативний стан [1, с. 63].

Зауважимо, що в даному випадку під соціальною тривогою в роботі мається на увазі емоційне переживання курсантами стресових ситуацій, зумовлених освітнім процесом у вузі. Однак словникове визначення сутності соціальної тривожності трактує її як негативний стан: